

עודכן ב- 20/05/2008 02:46

עולם הפנסיה שאחרי המהפכות

שורה של מהפכות שינתה את ענף החיסכון ארוך הטווח בשנים האחרונות. מה משמעותן, וכיצד עלינו להתארגן בעקבותיהן?

מאת אתי אפללו

<< היום בשעות 12:00-17:00 יופעל הקו פתוח של TheMarker ומומחי מבטח סיימון עבור הקוראים המעוניינים לשאול אודות החיסכון הפנסיוני שלהם. רגע לפני כן, כדאי לעשות סדר בשלל השינויים שמרחשים בענף בקצב גבוה. אלקנית עוז, מנהלת תחום הייעוץ הפנסיוני בבנק מזרחי טפחות, מסייעת לעשות סדר במהפכות:

לאחר רפורמת בכר, האחריות לבחירת ההסדר הפנסיוני עברה לידי העובד. בעבר נקבעו הסדרי הפנסיה בהסכמים שבין המעסיקים לארגוני העובדים. לעובד ספציפי לא היתה כל השפעה על בחירת האפיק הפנסיוני והתאמתו לצרכיו. הרפורמה משנה מצב זה מן היסוד, כך שכיום כל עובד רשאי לבחור את ההסדר הפנסיוני המתאים לו והמועדף עליו, ללא קשר להסדר הנהוג במקום עבודתו - והמעסיק חייב לקבל את הבחירה האישית של העובד.

הזכות לייעוץ פנסיוני

זכותכם לבחור אם החיסכון שלכם יושקע בפנסיה, בביטוח מנהלים או בקופת גמל - ולבחור מי ינהל אותו עבורכם. ואולם זכות זו מלווה באחריות לדאוג לתכנון החיסכון כך שהוא יספיק לכם בעת פרישה. לשם כך, ובשביל שהעובדים יוכלו לקבל את ההחלטה הטובה ביותר עבורם, נערכה הפרדה בין משווקים ליועצים. הייעוץ הפנסיוני אמור להינתן על ידי יועצים שאין להם כל זיקה שיווקית למוצרי החיסכון.

כחלק מרפורמת בכר, מכרו הבנקים את קופות הגמל וקרנות הנאמנות כדי שיוכלו להעניק ייעוץ פנסיוני בלתי תלוי. בנוסף קיימים יועצים פנסיוניים עצמאיים בשוק. סוכני ביטוח, שלהם זיקה לחברות הביטוח, משמשים כמשווקים פנסיוניים. גם סוכני ההסדר המעניקים ייעוץ דרך מקומות העבודה הם סוכני ביטוח - ולפיכך הם משווקים פנסיוניים, ולא יועצים.

ניוד מלא מתחילת 2009

רפורמת הניוד מאפשרת העברת החסכונות הפנסיוניים בין קופות הגמל, קרנות הפנסיה וביטוחי המנהלים. הרפורמה תיכנס לתוקף בהדרגה. לקראת סוף 2008 יתאפשר הניוד בין קופות גמל וקרנות פנסיה, ובתחילת 2009 יהיה ניוד מלא בין כל מוצרי החיסכון הפנסיוני.

אם יש לכם פוליסות ביטוח יקרות או קופות גמל שמניבות תשואה גרועה - או שסתם החלטתם שאתם מעדיפים קרן פנסיה ולא קופת גמל - תוכלו להעביר את כספכם ממכשיר למכשיר. שימו לב שבתנאים מסוימים ניתן להעביר רק את כספי החיסכון ולהישאר עם מרכיבי הביטוח. אם הביטוח שלכם טוב, אבל אתם לא מקבלים תשואות מספקות על החיסכון - שקלו זאת.

בנוסף, יהיה ניתן לאחד את הסכומים שצברתם בפוליסות שיש לכם ממקומות עבודה שונים - מה שייקל על המעקב אחר החיסכון שלכם. עם זאת, חשוב לקבל ייעוץ פנסיוני לפני ניוד הכספים, מכיוון שפוליסות ביטוחי מנהלים שונות נותנות הטבות - כמו מקדמי קצבה מובטחים - ויהיה חבל לוותר עליהן למען תוכניות נחותות יותר. בנוסף, גם אם אתם לא מתכוונים לנייד את הפוליסות שלכם, כדאי לברר כמה דמי ניהול אתם משלמים על

הפוליסות שלכם, לקבל הצעות מתחרות ולהתמקח.

פנסיית חובה לשכירים

החל בינואר 2008, כל שכיר במדינת ישראל זכאי לחיסכון פנסיוני - בכפוף לתקופה עבודה מינימלית של תשעה חודשים ב-2008, ושל חצי שנה מ-2009 ואילך. עד לחקיקה, למיליון מ-2.5 מיליון שכירים בישראל לא היה הסדר פנסיוני כלשהו, ברבעון הראשון של 2008, בעקבות הסדר פנסיית החובה, זכו כ-100 אלף שכירים להצטרף לנהנים מחיסכון פנסיוני.

בחמש השנים הראשונות לחיסכון קיים מנגנון הפרשות מדורג - כך שב-2008 מופרשים 2.5% מהשכר (תגמולים עובד ומעביד ופיצויים מהמעביד), בשנה השנייה 5%, בשנה השלישית 7.5% וכך הלאה עד להפרשה של 15% מהשכר ב-2013. אמנם בשנים הראשונות היקף ההפרשות נמוך, אך בסופו של דבר, מהלך זה צפוי להוביל להבטחת רמת חיים נאותה לכל שכיר בגיל הפרישה.

תיקון 3 מאפשר לדחות החלטות

בינואר 2008 התקבל חוק חדש המהווה נדבך נוסף ברפורמה שעליה הכריז האוצר. תיקון 3 משנה מהיסוד את אופן הבחירה של ההסדרים הפנסיוניים. על פי החוק החדש, נדחה מועד ההחלטה על אופן מימוש הכספים לגיל הפרישה

לא משנה מהי התוכנית הפנסיונית שבה בחר העובד, הוא חייב למשוך קצבה מינימלית של 3,850 שקל, המיועדת להבטיח את הביטחון הסוציאלי הבסיסי. ביתרת החיסכון הוא יוכל להשתמש כדי להגדיל את הקצבה - או שהוא יוכל לקבל אותה כסכום חד פעמי.

בנוסף, החוק משווה את הטבות המס על כל אפיקי החיסכון הפנסיוני. בעבר עודד האוצר הפרשות לקרנות פנסיה באמצעות הטבות מס, אך החל מינואר 2008 הטבת המס זהה בכל האפיקים - קרנות פנסיה, קופות גמל וביטוחי מנהלים.

המהפכה שבדרך קופות גמל IRA

למעשה, מהפכת ה-IRA עדיין בדרך. מדובר בקופת גמל בניהול אישי שתאפשר לחוסכים לנהל את החיסכון הפנסיוני שלהם בעצמם. זהו מכשיר חיסכון המנוהל בידי החוסך עצמו. כספי החיסכון מושקעים בקרנות נאמנות על פי הוראת החוסך, כאשר את הכסף ניתן למשוך רק בגיל הפרישה, והחוסך זכאי להטבות מס.

כך, החוסך יוכל לפתוח חשבון קופת גמל אישית בחברה מנהלת של קופות גמל או בחברת ביטוח בלבד. בחירת הנכסים שתשקיע הקופה תהיה בידי החוסך או בידי מיופה כוחו. יש גם אפשרות לבחור מנהל תיקים מורשה שיפעל בחשבון. באופן זה תיווצר מערכת יחסים משולשת בין החוסך, מנהל התיקים והחברה המנהלת. קופות אלה ישמשו בעיקר את הלקוחות המעורבים בשוק ההון.

בינתיים, כבר יותר משנה שהמהפכה הזו תקועה בוועדת הכספים. בדיון האחרון בעניין לא היה נראה כאילו יש מאמץ מיוחד לקדם אותה. לדוגמה, בשינוי שבוצע בטיטות התקנות עודכנו חברי הוועדה רק בתחילת הדיון, דבר שהוביל לביטולו ולדחיית ההחלטה פעם נוספת.

טיפים לשיפור החיסכון הפנסיוני

<< יש מקרים שבהם הסבה של תשומת לב מעטה לחיסכון הפנסיוני, תוכל לחסוך לכם הרבה מאוד כסף. דודי הרשברג, יועץ פנסיוני מחברת רול יועצים, מספק כמה עצות לשיפור החיסכון הפנסיוני

1. זכרו: כיסוי חינוך עולה כסף - בעבר היתה נפוצה מדיניות של מתן ביטוחים פנסיוניים

במתנה ללקוחות, כחלק משיטת השיווק של תוכניות הביטוח השונות. ואולם אלה ניתנו בחינם לתקופה של שנתיים או שלוש - ולאחר מכן חברות הביטוח החלו לגבות עבורם תשלום. לכן, זכרו כי אין ביטוח שאינו כרוך בתשלום, והקפידו לבחון אילו מרכיבים בביטוח המוצע לכם חיוניים לכם, ואילו סתם מבזבזים את כספכם.

2. שימו לב לעדכון המחירים - בשנים האחרונות ירד מחירם של כיסויים ביטוחיים רבים. הכיסויים האלה, שנקראים ריסק, נלווים לקופות הגמל ולביטוחי המנהלים (בקרנות פנסיה הם מהווים חלק מחבילה כוללת בלתי נפרדת), וכוללים ביטוחי חיים וביטוחי נכות.

ההוזלה של הכיסויים האלה נובעת מהעלייה בתוחלת החיים, והאבחנה החדשה שעורכים בין מעשנים ללא מעשנים - תוך הוזלת הביטוחים לציבור שאיננו מעשן. זכרו כי הוזלה זו, שיכולה להסתכם בעשרות אחוזים, אינה מתעדכנת אוטומטית ועליכם לוודא כי תעדכן, אחרת תסבלו מעלויות ביטוח גבוהות ומיותרות.

3. התאימו את המסלול למצבכם - בקרנות הפנסיה המקיפות החדשות קיימים שישה מסלולי ביטוח שונים לבחירת העמית (מבוטח). בחירת המסלול מושפעת ממצבו המשפחתי של העמית, ממצבו התעסוקתי ומטעמו האישי. ואולם לעתים אין התאמה בין המסלול לצרכי המבוטח. כך למשל, עובד רווק ללא ילדים, שלא הוגדר על ידי קרן פנסיה כרווק, ישלם במסגרת הביטוח על כיסוי שאירים, שעלותו מיותרת עבורו.

4. עברתם מקום עבודה? אתם עלולים להפסיד מכך - שכירים שעבדו לאורך השנים במקום עבודה מסודר, נהנו קרוב לוודאי מביטוח מנהלים או מפנסיה. אלא שמעבר ממקום עבודה אחד לאחר - עלול להביא להפסקה של ההפרשות לקרנות הפנסיה ולביטוחי המנהלים, ולפתיחת פוליסות חדשות עם זכויות פחותות. לכן, בעת מעבר בין מקומות העבודה זכרו שלא להזניח את הנושא הפנסיוני ולוודא כי הזכויות הפנסיוניות שצברתם ממשיכות איתכם למקום העבודה הבא.

היכן מוצאים ייעוץ פנסיוני?

<< איך והיכן מוצאים יועץ פנסיוני, עם מי אפשר להתייעץ בענייני הפנסיה, והיכן ניתן למצוא מידע רלוונטי בתחום? מכיוון שאין חכם כבעל ניסיון - יש להתחיל ולברר את התשובות לשאלות האלה בקרב קרובי משפחה שפרשו לגמלאות.

שאלו אותם כיצד הם מסתדרים עם ההכנסות שלהם לאחר הפרישה, למי הם ממליצים לפנות בעניין - ואם הם היו פועלים אחרת בדיעבד. אם אתם מעדיפים להסתמך על יועצים מקצועיים, דעו כי בישראל קיימים שני גופים המספקים מידע וייעוץ בעניין החיסכון הפנסיוני: היועץ הפנסיוני והמשווק הפנסיוני.

כשמדברים על יועץ פנסיוני, הכוונה היא לגוף או יועץ שפועל באופן עצמאי. רשימה מלאה של בעלי רישיון לייעוץ פנסיוני נמצאת באתר משרד האוצר (אגף שוק ההון), www.mof.gov.il, אך גם הבנקים מזרחי-טפחות, דיסקונט, הבינלאומי, אגוד ואוצר החייל מספקים ייעוץ פנסיוני - ובעתיד גם הפועלים ולאומי יספקו ייעוץ שכזה. חשוב לזכור כי ליועצים העצמאיים משלם הלקוח, ואילו ועל הייעוץ בבנק נגבית עמלה מהחברה שממנה הרכשים את המוצר הפנסיוני, בשיעור של 0.25% מהסכום שנצבר בחיסכון.

כדי לקבל ייעוץ פנסיוני בבנק, הלקוח אינו חייב להיות בעל חשבון באותו בנק. למעשה, לשם קבלת הייעוץ כל שעליכם לעשות הוא לתאם פגישה מראש, שאליה תתבקשו להגיע עם רשימת מסמכים רלוונטית כמו תלושי שכר, דו"חות שנתיים ורבעוניים מקרן הפנסיה או קופת הגמל. חשוב לציין, עם זאת, כי הבנקים כיום יכולים להעניק ייעוץ רק לגבי קרנות פנסיה וקופות גמל - ולא לגבי פוליסות של ביטוחי המנהלים.

כנגד היועץ ניצב המשווק הפנסיוני - גוף שיש לו זיקה לאחת מחברות הביטוח או קרנות הפנסיה. מרבית המשווקים הפנסיוניים כיום הם סוכני ביטוח. סוג נוסף של משווקים פנסיוניים הם מנהלי ההסדרים, שתפקידם לספק שירותים למעסיקים ומגיעים דרכם

לעובדים השכירים.

המשווקים הפנסיוניים מחויבים על פי חוק להציע ללקוח את ההצעות הטובות ביותר בעבורו, אך חשוב לזכור כי הם מקבלים תגמול משתנה מחברות ביטוח ומיצרנים שונים. גם את הרשימה של המשווקים הפנסיוניים השונים ניתן למצוא באתר משרד האוצר.

האתר מספק כלים נוספים ליוצאים לפנסיה שיכולים לסייע בידם בקבלת החלטה, כמו מידע השוואתי על תשואות ועל רמות סיכון הרכב ההשקעות והביצועים לאורך זמן. המידע נמצא באתרים שהם חלק מהאתר הראשי של משרד האוצר - פנסיה-נט, ביטוח-נט וגמל-נט.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון